

ZARZĄD

Or.A.0531/276/21

Warszawa, 5 października 2021 roku

PREZES

Andrzej Płonka
POWIAT BIELSKI (woj. śląskie)

WICEPREZESI

Tadeusz Chrzan
POWIAT JAROSŁAWSKI

Jan Grabkowski
POWIAT POZNAŃSKI

Jerzy Kolarz
POWIAT BUSKI

Adam Krzysztoń
POWIAT ŁANCUCKI

Krzysztof Maćkiewicz
POWIAT WĄBRZESKI

Marian Niemirski
POWIAT PRZYSUSKI

Sławomir Snarski
POWIAT BIELSKI (woj. podlaskie)

Zbigniew Szumski
POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI

CZŁONKOWIE

Mirosław Czapla
POWIAT MALBORSKI

Jarosław Dudkowiak
POWIAT GŁOGOWSKI

Ewa Janczar
MIASTO NA PRAWACH POWIATU
m.st. WARSZAWA

Józef Matysiak
POWIAT RAWSKI

Andrzej Nowicki
POWIAT PISKI

Wojciech Pałka
POWIAT KRAKOWSKI

Andrzej Potępa
POWIAT BRZESKI

Joanna Potocka-Rak
POWIAT CIECHANOWSKI

Dariusz Szustek
POWIAT ŁUKOWSKI

Tomasz Tamborski
POWIAT KOŁOBRZESKI

Małgorzata Tudaj
POWIAT KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI

Mirosław Walicki
POWIAT GARWOLIŃSKI

KOMISJA REWIZYJNA

PRZEWODNICZĄCY

Józef Swaczyna
POWIAT STRZELECKI

Z-CA PRZEWODNICZĄCEGO

Andrzej Szymanek
POWIAT WIERUSZOWSKI

CZŁONKOWIE

Zdzisław Brezdeń
POWIAT OŁAWSKI

Andrzej Ciołek
POWIAT GOŁDAPSKI

Zdzisław Gamański
POWIAT CHEŁMIŃSKI

Krzysztof Nosal
POWIAT KALISKI

Andrzej Opala
POWIAT ŁÓDZKI WSCHODNI

Waldemar Trelka
POWIAT RADOMSKI

Bogdan Zieliński
POWIAT WYSOKOMAZOWIECKI

DYREKTOR BIURA

Rudolf Borusiewicz

Szanowny Pan

Zygmunt Frankiewicz

Przewodniczący Komisji

Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej

Senatu RP

Szanowny Pan

Jan Filip Libicki

Przewodniczący Komisji

Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej

Senatu RP

Szanowni Panowie Przewodniczący,

w związku z zaplanowanym na 6 października br. posiedzeniem połączonych Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej oraz Komisji Rodziny, Polityki Senioralnej i Społecznej dotyczącego ustawy o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz niektórych innych ustaw (druk 493) zgłaszam uwagi do tego dokumentu.

1. Uwaga o charakterze ogólnym

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że Związek Powiatów Polskich konsekwentnie neguje samą ideę przekazania do realizacji ZUS zadania, które jest od kilku lat realizowane sprawnie, a przede wszystkim blisko obywateli, przez gminy.

Cała ustawa oparta jest na nierealnych założeniach dotyczących kosztów obsługi zadania przez ZUS. Zgodnie z przyjętą ustawą koszty obsługi zadania przez ZUS mają być przeszło 8-krotnie niższe niż w gminach. Oznacza to, że koszt obsługi świadczenia dla jednego dziecka ma wynieść 6 zł rocznie. Oczywistym jest, że kwota ta nie pokryje nawet kosztów pracy pracownika ZUS obsługującego dany wniosek, co rodzi podejrzenie, że w rzeczywistości koszt ten będzie pokrywany z innych źródeł. W tym kontekście istotny jest również fakt,

że obecnie trwa protest pracowników ZUS, w tym dotyczący warunków wynagradzania i przeciążenia na zajmowanych stanowiskach pracy. Dodać przy tym należy, że nie jest możliwa całkowita automatyzacja procesu udzielania świadczeń i w praktyce weryfikacji dokumentacji i tak dokonuje człowiek – na co wskazują również protestujący pracownicy ZUS. Ponadto w ustawie pomija się zupełnie koszty jakie pozostaną w samorządach - przykładowo: koszt obsługi świadczeń w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług (art. 1 pkt 7 nowelizacji – dotyczy zmiany art. 9 ustawy), koszt udostępniania przez samorządy mobilnych punktów obsługi ZUS oraz koszty obsługi tego punktu przez samych pracowników ZUS (o tym, że ZUS będzie uruchamiał takie punkty informowała strona rządowa w trakcie konsultacji projektu), konieczność wydawania dodatkowych zaświadczeń przez samorządy powiatowe, że dane dziecko jest umieszczone w pieczy zastępczej (rocznie 70 tys. zaświadczeń), czy koszty przekazywania dokumentów i informacji przez samorządy do ZUS (przykładowo art. 19 nowelizacji).

Przy nowelizacji zupełnie pominięto fakt, że duża część społeczeństwa nie posiada ani narzędzi ani umiejętności informatycznych, tymczasem cały proces wnioskowania o świadczenie ma zostać z informatyzowany. O ile problem nie będzie dotyczył dużych miast (większy dostęp do bezpłatnego Internetu, łatwy dostęp do siedziby ZUS) o tyle na prowincji w małych miejscowościach oddalonych od dużych ośrodków miejskich będzie on bardziej widoczny. Pobocznie należy wskazać na fakt, że obywatele część spraw związanych ze świadczeniami dla rodzin będą załatwiać w gminie lub w powiecie (w przypadku świadczeń dla rodzin zastępczych), a część w ZUS co również nie jest działaniem wychodzącym naprzeciw obywatelom.

2. Uwagi o charakterze szczegółowym

1) w art. 1:

- pkt 7 nadać brzmienie:

„Art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. W przypadku gdy osoba, o której mowa w art. 4 ust. 2, marnotrawi wypłacane jej świadczenie wychowawcze lub wydatkuje je niezgodnie z celem, należne świadczenie wychowawcze w całości lub w części jest przekazywane jej w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.”;

- pkt 17 nadać brzmienie:

„4. Jeżeli odpowiednio kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych w wyniku rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ust. 1 albo 2, ustali, że świadczenie wychowawcze jest wydatkowane niezgodnie z celem lub marnotrawione, przekazuje informację o tym Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zdecydować o przekazaniu należnego świadczenia wychowawczego osobie w sposób określony w art. 9.

6. W przypadku gdy ustaną okoliczności wskazujące na wydatkowanie świadczenia wychowawczego niezgodnie z celem lub jego marnotrawienie, odpowiednio kierownik ośrodka pomocy społecznej albo dyrektor centrum usług społecznych informują Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zasadności wznowienia przekazywania świadczenia wychowawczego na rachunek płatniczy lub na instrument płatniczy w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych osoby uprawnionej do świadczenia wychowawczego.”;

Alternatywnym rozwiązaniem jest wprowadzenie w art. 29 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci dodatkowego przepisu wskazującego, że realizacja zadania, o którym mowa w art. 9 i 15 ust. 4-7 ustawy będzie zadaniem gminy zleconym z zakresu administracji rządowej, na które to zadanie gminom przekazywana będzie dotacja celowa w wysokości 5% wysokości wartości świadczenia wychowawczego przekazywanego w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.

Uzasadnienie uwagi:

Nowelizacja przewiduje, że wypłatę świadczeń wychowawczych ma przejąć ZUS, ale w sytuacji kiedy będzie potrzeba zamiany świadczenia pieniężnego na rzeczowe (np. w przypadku gdy rodzice wydatkują świadczenie na zakup używek czy hazard) zadanie nadal ma realizować ośrodek pomocy społecznej – tyle, że jako zadanie własne i bez dotacji celowej na obsługę tego zadania. Proponujemy zatem alternatywnie – albo wskazanie, że zadanie konsekwentnie w całości ma realizować ZUS albo wskazanie, że gmina ma otrzymać dotację celową na realizację tego zadania.

Należy zaznaczyć, że koszt obsługi przekazania świadczenia w postaci rzeczowej jest zdecydowanie wyższy niż koszt wypłaty świadczenia w formie pieniężnej. Nie zadziała również efekt skali, który obecnie występuje z uwagi na dużą liczbą wniosków obsługiwanych przez gminy i wypłaty zdecydowanej większości świadczeń jednak w formie pieniężnej. Stąd propozycja dotacji celowej w wysokości 6%, tj. 30 zł miesięcznie przy świadczeniu na jedno dziecko co powinno pokryć koszty organizacyjne związane z zakupem i przekazaniem rodzinie produktów lub usług przez ośrodek pomocy społecznej. Dodać należy, że w art. 24 przewidziano przekazywanie gminom dotacji w wysokości 30 zł na koszty realizacji świadczeń wychowawczych od 1 stycznia 2023 r, od wydanego rozstrzygnięcia. Natomiast przepis ten nie obejmuje przypadków realizacji świadczenia w formie rzeczowej czy zakupu usług, z uwagi na fakt, że po pierwsze jest to przepis przejściowy po drugie w tego typu sprawach nie jest wydawane rozstrzygnięcie.

2) skreślić art. 19

Przepis, chociaż zamieszczony w przepisach przejściowych, nie ma żadnego ograniczenia czasowego w zakresie jego stosowania a nakłada na samorządy gminne i powiatowe obowiązek przekazywania ZUS wszelkich żądanych dokumentów i informacji mających wpływ na ustalenie przez ZUS prawa do świadczenia wychowawczego. Jeżeli ZUS przejmuje realizację zadania i uzasadnione jest to argumentem „taniego państwa” to niezrozumiałym jest dalsze korzystanie przez ZUS z potencjału, zasobów i informacji jednostek

samorządu terytorialnego. Dodać należy, że w OSR nawet nie podjęto próby oszacowania kosztów po stronie samorządów.

3) w art. 24 ust. 1 nadać brzmienie

„1. W 2022 r. koszty obsługi świadczenia wychowawczego przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast wynoszą 0,85% otrzymanej dotacji na świadczenie wychowawcze.”

Uzasadnienie uwagi:

Nie jest zrozumiałe planowane zmniejszenie wysokości dotacji przekazywanej gminom w 2022 r. jeżeli dotacja ta ma charakter swoistego ryczału z uwagi na zwiększone koszty realizacji zadania w momencie kiedy wniosek strony jest rozpatrywany. Innymi słowy gminy realnie już poniosły koszt realizacji zadania.

Z poważaniem

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich

Andrzej Płonka